

Zpracovala: **Jana Plachá**

Učo: **65392**

Kurz: **Kvalitativní interview**

2005-05-30

OSNOVA

1. ZÁZNAM ROZHOVORU 2

1.1 Poznámky k rozhovoru 2 („výzkumný deník“)

1.2 Přepis rozhovoru 2

1.3 Přepis rozhovoru 2 mimo záznam

2. ANALÝZA ROZHOVORU 2

1. ZÁZNAM O ROZHOVORU 2

Výzkum: Jak se žije na podpoře

Identifikační číslo rozhovoru: **2**

Přezdívka interviewované osoby: **Marie**
Věk: **29**
Pohlaví: **žena**

Typ kontaktu (jak byl získán): **výběr záměrný – z okolí členky výzkumného týmu**

Místo kontaktu: **Žarošice** Datum kontaktu: **10.5.2005**

Datum rozhovoru: **18.5.2005** Délka rozhovoru: **2,5 hodiny**

Místo rozhovoru I (obec): **Žarošice**

Místo rozhovoru II (konkrétně): **Žarošice – v domácnosti komunikační partnerky**

Osoby přítomné rozhovoru: **Marie, Jana Plachá**

Co o komunikačním partneru/ce víme: *Marie (29) má střední odborné vzdělání (je vyučena prodavačkou). Žije v rodinném domku v Žarošicích, což je malá obec vzdálená zhruba 40 km od Brna. Má syna Tomáše (10 let) a dceru Anetu (8 let). Marie je rozvedená a v současné době nemá žádného partnera. Její příjem tvoří sociální dávky (včetně tzv. doplatku do životního minima).*

1. Jak se podařilo navázat kontakt s interviewovanou osobou:

Tazatelka žije v místě bydliště komunikační partnerky (dále jen Marie) a povrchně se znají, proto jí nabídla možnost spolupráce na tomto výzkumu a Marie souhlasila.

2. Jaká byla její první reakce na žádost o rozhovor:

Zajímala se, o čem rozhovor bude a co je jeho cílem. Po vysvětlení, že se budu hovořit o tom, jak se jí jako samoživitelce žije, a vyjasnění cíle výzkumu s rozhovorem ochotně souhlasila.

3. Jak byste obecně popsal/a spolupráci s ní v průběhu rozhovoru:

Marie během rozhovoru hovořila formálněji než před a po rozhovoru. Nebyla na ni znát nervozita. Na otázky odpovídala poměrně podrobně. Jen u některých témat bylo znát, že

o nich nechce hovořit, a odpověď byla jen stručná a nekonkrétní. Na závěr rozhovoru jasně shrnula svoji situaci a situaci samoživitelek obecně. Podle jejích slov chtěla mít rozhovor rychle za sebou a pak si „normálně povídat“, ale přesto se snažila svoji situaci dostatečně popsat.

4. V kterém ohledu byla komunikace obtížná?

Marie mluvila otevřeněji a přirozeněji před a po vypnutí diktafonu. Ovšem ve srovnání s rozhovorem č. 1 s komunikační partnerkou Vendulou, který vedla Blanka Plasová, byly její odpovědi poměrně vyčerpávající (zřejmě díky tomu, že je Marie velmi komunikativní). Marie nechtěla hovořit o soužití s ex-manželem, který ji týral, proto jsme se v některých tématech rozhovoru nedostaly „do hloubky“.

5. Vytvořilo něco komunikační bariéru (bylo něco tabu)?

Především téma soužití s ex-manželem. Marie nechtěla hovořit o tom, jak se seznámili, o jejich manželství ani o rozvodu. Důvodem bylo to, že ji manžel psychicky a fyzicky týral (což jsem věděla již před naším setkáním a Marie mi to potvrdila).

6. Co působilo z jejího sdělení a ze způsobu sdělování nevěrohodně:

Nejsem si vědoma žádných nevěrohodných prvků.

7. Co Vás již při rozhovoru zaujalo jako významné, zajímavé nebo důležité:

Zaujalo mně, že na otázku, jak vnímají muži ženu samoživitelku, hovořila Marie o tom, jak ji mnozí obdivují, za to, jak se se svou situací dokázala „poprat“. Ovšem když jsme se dostaly k otázce partnerského života Marie, hovořila o tom, jak to všem partnerům vadilo, že je matka samoživitelka se dvěma dětmi. Nabízí se domněnka, že muži (alespoň z pohledu Marie) dokáží ocenit, když žena zvládá situaci matky samoživitelky žijící ze sociálních dávek, ovšem nevnímají takovouto ženu za adekvátní partnerku pro sebe samotného.

8. Shrňte nejdůležitější body rozhovoru:

- *Životní příběh – Marie se vdávala brzy po ukončení učiliště. Z manželství má dvě děti (Tomáš, 10 let, Aneta, 8 let). Manžel ji týral. Po několikaletém soužití se rozvedli. Určité pracovní zkušenosti získala již před porodem dětí. Poté byla na mateřské dovolené. Po rozvodu se snažila najít si práci. Po určitou dobu pracovala na zkrácený*

úvazek v pohostinství. V současné době žije s dětmi sama. Pracuje „na černo“ v pohostinství a chystá se nastoupit do „regulérního“ pracovního poměru.

- *Partneři – bývalý manžel (otec dětí) a další (až po skončení nahrávání krátce hovořila o svém partnerském životě, z kterého vyplynulo, že měla po rozvodu více partnerů)*
- *Postoj společnosti – stigmatizující. Především z hlediska hledání partnera vnímá svoji pozici jako „znevýhodňující“.*
- *Vztah k institucím – není spokojena s legislativou ani s činností různých institucí.*

9. Jaké nové otázky Vás napadly v průběhu rozhovoru či po jeho ukončení:

Po ukončení rozhovoru mě napadlo, že jsem se mohla zeptat, jak Marie našla předchozí zaměstnání a jak bude hledat další zaměstnávání – otázky na strategii hledání práce.

10. Jaké kategorie, konstrukty, ikony se z rozhovoru při prvních asociacích vynořily:

Hlavním problémem matky samoživitelky je finanční situace a samota.

Řešení situace vidí v nalezení zaměstnání a nalezení stálého partnera.

Problém v nalezení zaměstnání spatřuje především v diskriminaci zaměstnavatelů, potížích s hlídáním dětí během pracovní aktivity a dojíždění do práce.

Není spokojena s legislativou, která podle jejího názoru nepomáhá týraným matkám. Není spokojena s přístupem institucí (policie, ÚP, sociálním odborem na městském úřadu, atd.) – nedokáží ženám, které jsou v podobné situaci jako Marie pomoci, někdy spíše jejich situaci komplikují.

11. Jak obtížné bylo rozhovor vést?

Rozhovor byl veden poměrně snadno díky důvěře a komunikativnosti Marie. I když při zapnutém diktafonu hovořila méně spontánně a o některých tématech nechtěla mluvit.

Rozhovor vedl/a a terénní poznámky zaznamenal/a: Jana Plachá

Dne: 19.5. 2005

Podpis:

1.1 Poznámky k rozhovoru 2 („výzkumný deník“):

Rozhovor byl domluven na pozdní odpoledne (17:00 hodin) u Marie doma. S Marií se znám, byť povrchně, již delší dobu. Díky tomu mi důvěřovala. Nejprve jsme si společně vypily kávu, což navodilo příjemnou neformální atmosféru. Marie mi nabídla tykáni (ovšem vzhledem k tomu, že jsem byla zvyklá jí vykat, stalo se mi několikrát během rozhovoru, že jsem jí vykala). V domě byly přítomny i děti Marie, ale nebyly přímo přítomny při rozhovoru, jen dcera jednou vešla do kuchyně, kde jsme seděly.

Nejdřív se mě Marie ptala, na co se jí budu v rozhovoru ptát. Stručně jsem jí vysvětlila, že si budeme povídat o tom, jak se jí jako matce samoživitelce žije, s jakými se potýká problémy, apod. Poté se Marie ptala k čemu tento rozhovor bude sloužit. Vysvětlila jsem proto Marii význam a cíl výzkumu.

Marie si se mnou spontánně začala povídat. Ptala se mě na moje studium – jak mě to baví, kdy budu končit, apod. Dále jsme si povídaly o dětech, o dění v Žarošicích, o tom, co budeme dělat o víkendu, o partnerském životě, apod.

Nechtěla jsem na Marii s nahrávaným rozhovorem spěchat. Hodně se rozpovídala a já jsem ji nechtěla přerušovat. Asi po hodině neformálního rozhovoru Marie řekla ať „uděláme ten rozhovor, abysme si pak mohly normálně pokecat“. Samotný rozhovor trval asi 20 minut. Marie během nahrávání mluvila formálněji a stručněji, ale nebyla u ní znát nervozita či nejistota. Nebála se odpovídat konkrétněji. Pouze se nechtěla bavit o jejím ex-manželovi a soužití s ním, na což mě upozornila již před samotným rozhovorem. Proto jsou její odpovědi na otázky, které se nějakým způsobem dotýkaly soužití s manželem, stručné a obecné. Marie na závěr rozhovoru shrnula svůj pohled na životní situaci matek samoživitelek.

Po vypnutí diktafonu jsme si ještě asi hodinu povídaly. Marie se vracela jednak k tématům, o kterých jsme hovořily před nahrávaným rozhovorem, a také k tématům z nahrávaného rozhovoru. Poznámky z tohoto následného rozhovoru týkající se předmětu výzkumu jsou umístěny za přepisem rozhovoru.

Výhodou pro vedení rozhovoru bylo, že se s Marií znám, byť jen povrchně, čímž byla zajištěna její důvěra a určitá neformálnost rozhovoru. Na druhou stranu mezi námi není natolik blízký vztah, aby Marie měla pocit, že mi některé věci nemusí říkat, protože je vím, nebo aby měla obavy říkat mi určité věci jako kamarádce. Nicméně jsem si vědoma možného vlivu toho, že bydlíme ve stejné vesnici a Marii znám.

1.2 Přepis rozhovoru 2

- Takže, můžu se tě Maruško zeptat, jaký je tvůj životní příběh?
- *(KRÁTKÁ PAUZA) ehm, ježiš. Můj životní příběh, no to je velmi složitý (SMÍCH). (KRÁTKÁ PAUZA) No to jako mám jako povykládat jo?*
- No, tak jako stručně, stručně takovou, takovej jak kdyby (...)
- *Můj životní příběh. (KRÁTKÁ PAUZA) Hm. Tak jsem, vyučila jsem se prodavačkou, nastoupila jsem do zaměstnání, pracovala jsem v Brně v elektře. Pak jsem se seznámila, pak jsem se seznámila ehm s mým bývalým manželem. Postavili jsme dům, měli jsme dvě děti, začaly velké problémy mezi náma a rozvedli jsme se. A to je celý můj příběh. (SMÍCH).*
- Á můžu se zeptat, v současné době už jste teda rozvedená?
- *Áno.*
- A děti máte vy u sebe?
- *Áno.*
- A jak teď vyházáte s manželem?
- *Průměrně. (POUSMÁNÍ – SPÍŠE IRONICKÉ). Průměrně. Ehm no de to. Teďka už to de. Předtím jsme si vůbec nerozuměli, ale teďka už přece jakžtakž komunikujem.*
- Hm. Můžu se zeptat, kolik Vám bylo let, když jste se seznámily, hm, kdy jste se vzali třeba, měli spolu děti?
- *(VÝRAZ TVÁŘE NAZNAČOVAL, ŽE SE O TOMTO NECHCE BAVIT). Hm, mě bylo osmnáct a vdávala jsem se v devatenácti (ÚSMĚV, ALE SPÍŠE SMUTNÝ).*
- Hm. A děti jste plánovali nebo (KRÁTKÁ PAUZA) to bylo neplánovaný?
- *Děti byly plánovaný. No. (STÁLE JEŠTĚ MLUVÍ SPÍŠE SKLESLÝM HLASEM).*
- Hm.
- *Tenkrát jsem byla hodně mladá, nerozvázná. (ÚSMĚV).*
- Jo. A máš dvě děti, že?
- *Ano.*
- A můžu se zeptat, kolik jim je?
- *Tomáškovi bude jedenáct a Anetě osm.*
- Hm. Teď bych se Vás ráda zeptala, nebo teď bych se tě ráda zeptala, jak, jaké je to, když je člověk matkou samoživitelkou? Jak bys popsala tu situaci? Jak to sama prožíváš?

- *No hrozný (SMÍCH – JIŽ VESELEJŠÍ). Hrozný. No prostě člověk je n všechno sám, všechno musí všechno vyřizovat sám, zařizovat sám, (KRÁTKÁ PAUZA) a když není nikdo, kdo pomůže, tak to je hrůza že. Finančně je člověk na tým špatně a (KRÁTKÁ PAUZA) člověk prostě živoří.*
- Hm. A co si myslíš, že je tak nejhorší jakoby na té situaci?
- *No pro mě bych řekla, že vždycky byla finanční stránka. (KRÁTKÁ PAUZA) A děti, že prostě nemají otce. Že prostě nemají to rodinný zázemí. (HOVOŘÍ VÁŽNÝM TÓNEM).*
- A jako v čem si myslíš, že by to bylo jiný, kdyby třeba ste žili společně i s otcem? V čem by to bylo lepší pro tebe?
- *No, no (KRÁTKÁ PAUZA). Lepší vůbec nic. (ODPOVÍDÁ SE SMÍCHEM). Protože po tým, jak jsem ho poznala, tak mě je stokrát lépe než s ním teda.*
- A kdyby to bylo (KRÁTKÁ PAUZA) nějaký jako chlap, se kterým by sis jako rozuměla, tak když si představíš, že bys žila třeba s tím, že byste byli jako úplná rodina, tak v čem myslíš, že by to bylo lepší?
- *V čem by to bylo lepší? No tak prostě člověk by nebyl sám, nebyl na všechno sám že. Zase ten chlap se dokáže postarat o hafl věci, co se týká oprav a tak dále, že pomůže s dětma, finančně je každopádně člověk na tým líp, že když už je výplata.*
- A myslíš si, že i třeba jako co se týká dětí jako, že by to bylo pro ně lepší jako v úplné rodině, kdyby žili s otcem? S nějakým tedy, s jiným. (ÚSMĚV).
- *(ÚSMĚV). No tak (KRÁTKÁ PAUZA) záleží na tým, jaký by ten člověk byl, že. Pokud by byl nějaký zodpovědný, pokud by byl zodpovědný, měl rád děti, věnoval se jim a tak dále, takže každopádně by to mělo daleko lepší vliv na ty děti že. Protože takhle že, když já jsem s nima sama, tak oni jsou prostě jsou hodní, poslouchají všechno, ale už to není takový, už nemají ze mě takový velký respekt jak prostě z toho mužského.*
- Hm. Takže si myslíš, že by (KRÁTKÁ PAUZA) jako že jim chybí jakoby ta autorita?
- *Ano.*
- Toho otce.
- *Přesně tak.*
- (KRÁTKÁ PAUZA) No a když třeba. Jako když si vemeš, že seš jako rozvedená matka samoživitelka, tak si myslíš, že se na tebe dívají ostatní? Třeba v tvým okolí, jestli to někdo (KRÁTKÁ PAUZA) nějak hodnotí?
- *No (KRÁTKÁ PAUZA) nevím. Nevím, myslím si že jako takhle, že jsem se docela postavila na vlastní nohy takže to není už, nebo tahle už jsem si zvykla za ty roky být, žít sama, takže už je to prostě už je to dobrý. Jak se ti na to dívají lidi (KRÁTKÁ PAUZA)*

nevím (KRÁTKÁ PAUZA). Jedni si toho váží nebo mají nějakou úctu ke mně vůči tomu, že jsem na všechno sama. Ale jsou lidi, že kteří zase pomlouvají, ale já jako na to neberu zřetel vůbec.

- Jako, že někdo si toho třeba váží, žes to zvládla sama ...
- *Áno, že jsem to zvládla sama.*
- Hm. A třeba ehm jak si myslíš, že se na to dívají chlapi, že jsi samoživitelka?
- *No tak to je velká, těžká otázka. No a můžu říct, že takhle co jsem poznala nebo s kým jsem mluvila tak hodně třeba chlapů přede mnou smeká klobouk, že jsem to zvládla.*
- Hm.
- Což je jako pozoru- pozoruhodné teda, protože bych řekla, že vždycky by takhle většinou ženská má daleko větší soucit nebo, ale, nebo nevím, jak to mám říct.
- *Že se dokáže líp vcítit do té, do té situace...*
- Tak. Líp vcítit prostě do mě. Ale i i chlapi teda opravdu hodně, co jsem slyšela názor, tak *(KRÁTKÁ PAUZA)* mě chválili *(S DŮRAZEM)*, pochválili, že jsem to zvládla sama.
- Hm. Takže jsou i kladný reakce...
- *Jsou i kladný reakce.*
- I třeba záporný se objeví?
- *(KRÁTKÁ PAUZA) Ehm. Jako v důsledku toho, že jsem samoživitelka?*
- Hm. Hm.
- *Záporný. No určitě. Záporná taky, protože člověk je hodně hlídáný a lidi mají oči všude.*
- Hm. *(KRÁTKÁ PAUZA)* Že jakoby třeba potom pomlouvají nebo tak?
- *No pomlouvají ano, sledují jo tak. Sledují s kým člověk jde a co dělá a tak dál. Takže toto je, to jsou ty negativa no.*
- A třeba ze strany příbuzných, nebo třeba přátel, tak jako z toho jako blízkého okolí jaká byla reakce na to, že jste se rozvedli a že jakoby, že je z tebe samoživitelka se dvouma dětma?
- *No jaká byla reakce? No já bych řekla, že obdivuhodná, protože hodně přátel mě hodně drželo a pomáhali mě, s dětma a tak dále. Strašně mě pomohli a podporovali mě.*
- A třeba když jste měla potom nějaké další partnery po rozvodu, tak ti třeba se k tomu tak postavili tak jakoby ...
- *No ti se k tomu vždycky postavili strašně špatně že. Prostě nemají rádi žádnou zodpovědnost a cizí děti a tak dále. Takže.*

- Takže ti reagovali jakoby spíš jako špatně na to, že máte děti?
- *Hm.*
- *Hm. No a třeba teď, když si vemeš tak jako celkově v jaké seš situaci, tak myslíš si, že je to dobrý, nebo seš pokojená s tím, v jaké seš jako současné situaci?*
- *Spokojená? Ježíš, to je taky velmi těžká otázka. Spokojená. Spokojená, jak v čem.*
- *Tak v čem třeba jo a v čem ne?*
- *Jsem spokojená s tím, že mám šikovné, že mám šikovný, krásný děti zdravý, který jsou soběstačný, jsou naučený. Ehm. Teďka se mě podaří, že začnu chodit do práce, takže budu mít práci. No ehm možná to bude i finančně lepší nebo takhle, v tomto je ta výhoda. (KE KONCI VĚTY MLUVÍ VÁHAVĚ). Já vždycky zapomenu tu otázku, co jsi mně položila.*
- *(ÚSMĚV) No jako jestli seš jako, s čím seš třeba spokojená, co ti jako vadí na té situaci.*
- *Jo spokojená. Su trošku unavená, tak zapomínám. (SMÍCH) No tak jako takhle že jo hlavně jsem jako spokojená s tím, že nemusím nikoho poslouchat, a jsem taková, že můžu si dělat, co chcu. No ale zase nejsem spokojená s tím, že prostě člověk trpí samotou a úplně na všechno je sám a prostě nemá nějakou tu pořádnou podporu, kdo by pomohl a podržel a (PAUZA).*
- *Jako v tom partnerovi, že chybí ta podpora?*
- *No. No a ještě s čím su nespokojená, su nespokojená v tom, že sou tady takový zákony, že že prostě ženská, která zůstane s dětma sama a musí si a je tak nějaké majetkové vypořádání po rozvodu, tak prostě dávají prostě tomu, kdo má kdo má možnost vyplatit a samozřejmě většinou to je chlap.*
- *Hm, hm.*
- *A třeba v mé situaci teďka je to tímhle stylem, že částku, kterou mám obdržet, tak nemám šanci si tady nic pořídit. V tomhle prostě su nespokojená.*
- *Takže myslíte, že jako...*
- *Že prostě tady nejsou*
- *...že ty zákony jako nepomáhají těm matkám?*
- *Ne. Že prostě tady jsou tak, že tady je to takhle prostě (PAUZA) dělaný, že prostě tady vždycky má výhodu chlap.*
- *Hm.*
- *Jo a hodně jsem se tady v tomhle přesvědčila, že prostě nic není tady nic takového, kdo by vyloženě pomohl těm matkám, aby ty matky mohly začít žít normální život, aby*

neživořily neustále. Protože matka, která zůstane sama s děčkama, neustále jenom živoří. Nemá peníze, nemá podporu, nemá, prostě žije vyloženě na úrovni žebráka.

- Hm, hm. A myslíš jako ze strany těch soudů, že to jakoby chybí nebo i třeba já nevím, nějakých jiných třeba úřadů nebo tak nebo ...
- *U všech. U všech jo, tady jedna, jedna výhoda je to, že jsou opravdu takový ty linky bezpečí a takové jo, že tam jsou nějaké ty poradny, ale když to tak zhruba vezmu, tak vlastně největší problémy jsou v tím, že ženská když se potřebuje rozvést, že to je opravdu k nevydržení, nemá peníze na právníka, nikdo jí nepomůže, nikdo jí jo. Nemá prostě nárok vůbec na nic jo. (ROZHOŘČENÝ TÓN HLASU). A todle je prostě ta nevýhoda, že prostě chlapy, že jo, ti když si vydělávají no tak samozřejmě pro ně to není problém jo. Ale ta ženská by měla, tak, velkej problém finanční. Největší, finanční problém, a to prostě zase je a nikomu to nepřeju.*
- No a jaks říkala, že teďka půjdeš do nějaké práce tak to teď jako budeš nastupovat do nějakýho novýho zaměstnání?
- *Ano, teďka budu nastupovat do nového zaměstnání.*
- A teď pracuješ v současné době nebo ne?
- *No teďka chodím, teď chodím momentálně na zaučení tady přímo v Žarošicích a budu chodit vypomáhat tady do jednoho pohostinství.*
- Hm. A předtím třeba, to říkala, že pracovala v Brně, že? Předtím
- *Ano.*
- Jako prodavačka. A teď teda se chceš znovu vrátit do práce, najít si práci?
- *No ano.*
- (PAUZA) A třeba zkoušelas už jako předtím nějak hledat práci?
- *No zkoušela jsem. To jsem aji pracovala. To bylo taky v pohostinství, ale to prostě bylo, protože tady žádné jiné možnosti nebyly, že to tady bylo kousíček v okolí, tak jsem vlastně tam mohla dojíždět a prostě na dopoledne, abych byla s, takhle mi to vyhovovalo, že jsem si děti zavedla do školky a vyzvedla ze školy. Kdežto taková možnost jiná tady není.*
- Hm. Jo.
- *Pokud se nemá kdo o děti postarat.*
- Takže jenom na zkrácený úvazek, když jste tam chodila.
- *Áno.*
- Hm. A můžu se zeptat, co pro Vás jako znamená jako mít práci nebo mít zaměstnání?
- *Co to pro mě znamená?*

- Hm.
- *Co to pro mě znamená. Znamená to pro mě to, že se člověk dostane mezi lidi, odpoutá se od, jenom od tíhy starostí, bude to třeba (KRÁTKÁ PAUZA) budou to další starosti navíc, ale (KRÁTKÁ PAUZA) hlavně ty lidi, že se člověk dostane mezi lidi. A, a prostě není jenom doma a (KRÁTKÁ PAUZA). No protože přes finanční stránku určitě ne že jo. To na tom budu úplně stejně.*
- Jo?
- *No tak určitě no. Protože žena, že jo která nastupuje do práce (ÚSMĚV) tak jako že jo má takové výdělky že.*
- *Myslíte si třeba, že ten zaměstnavatel jako nějak diskriminuje ženský, co jsou s dětmi, když si třeba hledáte práci nebo potom, když jste v tom zaměstnání, jako že máte nevýhodu oproti třeba mužům nebo oproti ženám, který jsou bezdětný?*
- *No určitě. Určitě, určitě, určitě v tom je velkej rozdíl. (PAUZA) Protože tady se hodně dívají na to, aby ta ženská nebyla s děckama doma neustále, aby nebyly nemocní, jak se bude, jak se bude dostávat do práce na kolik hodin. V tomhle je žena prostě strašně omezená, pokud je sama s dětma, jo.*
- Hm. Takže si myslíte, že dají přednost někomu, kdo ty děti jako nemá?
- *No určitě, no určitě.*
- *A třeba, když jste, jako když jste chodila do práce, tak jste říkala, že děti byly ve školce. Tak teďka když budete chodit do práce, tak budou zase asi škole nebo je bude někdo hlídat?*
- *Ano, budou ve škole, no.*
- Hm. (DELŠÍ PAUZA) Jinak myslíte si, že když jakoby když teď budeme chodit už do zaměstnání, že se ta Vaše situace zlepší?
- *Finanční?*
- Tak celkově.
- *No možná se mě, možná se mě to zlepší akorát po duševní stránce. Že člověk už nebude trpět takovou samotou.*
- *A snažíte se i třeba nebo přemýšlíte o něčem dalším, že byste nějak dál jako Vaši situaci třeba nějak řešila nebo že byste uvažovala o nějakých dalších třeba plánech?*
- *No samozřejmě plány mám. Plány mám, ale bude záležet na tom, jak se prostě dají, jak to dopadne tady s vyplacením, s vypořádáním majetku, protože si budu muset shánět bydlení a podle toho práci a tak dále že. Teď momentálně nevím, ale určitě plány mám. Chtěla bych určitě nastoupit někam jinam a prostě s nějakým větším*

výdělkem že jo. Taky bych měla přání prostě potkat někoho s kým si budu rozumět s nějakým kamarádem. Děti aby měly šanci prostě, na kterou budou chtít a tak dál.

- Hm. Abyste jako na to měla finančně, abyste jim to mohla jakoby dopřát?
- *Samozřejmě.*
- Hm. Tak jo, tak já myslím, že to je asi tak všechno. Tak jestli Vás ještě třeba něco napadá?
- *No, co mě tak napadá. Ani tak nic, to je asi zhruba všechno, co jsem chtěla říct. No. Říkám největší problém ve všem je prostě když to tak shrnu opravdu finanční stránka, není tady žádná pořádná podpora pro rodiny, pro matky samoživitelky. Když to vidím, tak jenom v mém okrese prostě tady prostě Vám vůbec na nic nepřispějí pomalu Vám nedají žádnou jednorázovou dávku, aby člověk mohl dětem nakoupit oblečení, aby mohli jet tam. A prostě to je z životního minima opravdu člověk žije jak žebrák, prostě nemá šanci žít lepší život. A navíc ještě když tohle, tak vlastně hodně ženy honí po tím, aby si sháněly práci a to, ale přitom to ta žena opravdu nemá jednoduchý. Protože pokud je sama a nemá nikoho, kdo jí zavede do školy, vypraví je do školy, vyzvedne je ze školy, nachystá jim odpoledne jídlo, tak je to prostě ničem jo. A opravdu tady na ženy samoživitelky si každý dovoluje, jak na úřadech, na soudech, všude. To je má závěrečná věta. (SMÍCH)*
- Tak jo, takže děkuju.

1.3 Přepis rozhovoru 2 mimo záznam:

Marie se rozvedla kvůli tomu, že ji manžel fyzicky a psychicky týral. O děti její bývalý manžel nejeví žádný zájem. Po rozvodu Marie navázala několik vztahů, ale obvykle měly kratší trvání. V současné době Marie nemá přítele. Velmi touží po vážném vztahu, přičemž za důležité považuje nejenom charakterové vlastnosti partnera a jejich vzájemné porozumění, ale i jeho materiální zabezpečení. Od partnera očekává nejenom překonání současné samoty, ale i zlepšení ekonomické situace. Marie je přesvědčená, že hlavní příčinou rozpadu jejích předchozích vztahů a překážkou budoucího navázání nového vztahu je to, že je rozvedená a má dvě děti.

Marie má starší sestru, která je vdaná, a mladšího bratra. Bratr žije s její matkou. S matkou si Marie rozumí, ale její matka sama žije z nízkého platu, takže Marii nemůže příliš materiálně podporovat. Marii vychoval nevlastní otec, který již nežije.

Marie hovořila o tom, že se zapracovává v nové práci, do které bude nastupovat. Po vypnutí diktafonu jsem zjistila, že již delší dobu v daném pohostinství pracuje, ale pracuje zde „na černo“ bez pracovní smlouvy, což měla obavy říct při nahrávání rozhovoru. Ovšem bude zde nastupovat do regulérního pracovního poměru a usiluje o nalezené lépe placené práce.

2. ANALÝZA ROZHOVORU 2

Marie vnímá svoji situaci, respektive obecně situaci matek samoživitelek, jako velmi obtížnou. A to proto, že je na vše sama a nemá dostatek finančních prostředků. Marie tedy vnímá dva základní problémy, a to je samota a chudoba.

Samota Marii trápí jednak z toho důvodu, že jí chybí podpora a láska, kterou by jí přinesl partnerský vztah, a také z toho důvodu, že je sama na zvládnání péče o domácnost, na finanční zabezpečení rodiny, na řešení každodenních potíží, atd. Za významný negativní dopad samoty považuje také absenci otce při výchově dětí. Biologický otec jejich dětí ji týral, a proto si myslí, že se jí a dětem žije lépe bez něho. Ovšem Marie postrádá při výchově „mužskou autoritu“. Domnívá se, že by bylo pro výchovu jejich dětí přínosné, kdyby žily v úplné rodině s případným nevlastním otcem, pokud si najde „dobrého“ partnera.

Z hlediska ekonomického zabezpečení se Marie domnívá, že matka samoživitelka „neustále jenom živoří (...) žije vyloženě na úrovni žebráka“. Chudoba Marii trápí proto, že sama žije na nízké životní úrovni („jako žebrák“) a proto že nemůže dopřát svým dětem vše, co by chtěla. Marie nemá dost peněz na kvalitního právníka, kterého by potřebovala při soudních jednáních týkajících se majetko-právního vypořádání manželů po rozvodu, a s tím souvisí i to, že neví, jak po tomto vypořádání bude řešit svoji bytovou situaci (S bývalým manželem postavili dům, ve kterém nyní žije ona s dětmi. Ona manžela vyplatit nemůže, aby jí zůstal dům. Pokud vyplatí manžel ji, nebude částka stačit na pořízení nového bydlení. Pokud nesežene dobře placenou práci, nebude si moct vzít půjčku na vyplacení manžela či na koupi bytu.) Nedostatek finančních prostředků Marii velmi tíží, a proto se snaží přivydělat si. Chudoba je podle Marie vedle samoty hlavní obtíží spojenou se situací matky samoživitelky.

Ve srovnání se svobodnými ženami a ženami žijícími v úplné rodině, vnímá Marie rozdíl jednak v potížích vyplývajících se samoty a chudoby (viz výše) a také problém s uplatněním na trhu práce. Podle jejího názoru zaměstnavatel nemá zájem o zaměstnání matky samoživitelky, obzvlášť pokud má dvě děti, protože se obává její časté absence kvůli onemocnění dětí. Matka, která žije sama a nemá dostatek financí si dále podle Marie obtížně hledá hlídání dětí po dobu, kdy je v práci a kdy nefunguje mateřská škola. Matka samoživitelka musí hledat práci, která časově vyhovuje péči o děti (ne odpolední a noční směny, ne brzké odchody do práce, atd.).

Kvalitu života „na sociálních dávkách“ hodnotí Marie negativně. Sociální dávky považuje za velmi nízký příjem, který stačí k zajištění minimální životní úrovně, ale s touto

úrovni není spokojena. Špatnou ekonomickou situaci zřejmě vnímá i jako stigmatizující, neboť srovnává svoji kvalitu života s „žebrákem“ (viz výše).

Marie se domnívá, že by stát měl lépe pečovat o matky samoživitelky a zajistit jim vyšší příjem (ale také např. lepší možnosti bydlení, atd.). Současně si však uvědomuje také vlastní odpovědnost za řešení své obtížné situace a snaží se ji řešit nalezením zaměstnání.

Co se týče své pozice ve společnosti domnívá se Marie, že mnozí lidé si jí váží a oceňují ji za to, jak zvládá svoji velmi obtížnou situaci. Vedle tohoto kladného hodnocení však musí čelit i negativním reakcím, mezi než řadí nadměrnou sociální kontrolu od okolí a nezájem mužů o trvalý vztah se ženou v roli matky samoživitelky.

Marie se svoji situaci snaží aktivně řešit, a to především hledáním pracovního uplatnění. Zaměstnání jí umožní zvýšit si příjem a následně životní úroveň. Zaměstnání má pro ni zásadní význam nejenom z hlediska zajištění příjmu, ale spojuje s ním i možnost navázání sociálních kontaktů. Marie však poukazuje na obtížnost hledání zaměstnání. Za nejdůležitější překážky k nalezení zaměstnání považuje diskriminaci zaměstnavatelů, potíže se skloubením péče o děti a práce a problém dojíždění do práce. Nalezení zaměstnání, které půjde časově skloubit s péčí o děti a bude dobře placené, považuje Marie za hlavní prioritu a hlavní cestu k vyřešení její situace.

Příjem ze zaměstnání je pro Marii důležitý pro vyřešení otázky bydlení. Dosud nemá dořešené majetkoprávní vypořádání s bývalým manželem. Uvědomuje si ovšem, že možné výsledné varianty po rozhodnutí v této záležitosti (viz výše) pro ni nebudou schůdné, pokud nebude mít dostatečný příjem. Dále je pro Marii příjem důležitý pro zajištění určitého životního standardu pro její děti. Chce si postupně budovat pracovní kariéru a vydělávat více peněz, aby mohla dětem umožnit studium, atd.

Činnost různých úřadů a institucí hodnotí Marie negativně. Podle jejího mínění jí nikdo z jakéhokoliv úřadu ani žádná instituce nepomohla a nepomůže. Jedinou výjimkou jsou podle ní linky důvěry, které mohou využít týrané ženy.